

הרב אלחנן פרינץ

"והיה ה' מבטחו" – האם על האדם לבטח את עצמו ואת רכושו?

א. אמונה וביטחון מול השתדלות לאור פרשת "בשלח"

עם ישראל הגיע לפסגות אמונה רמות ונשגבות בהיותו במצרים. האמונה בקרב העם הלכה עמם מאירוע לאירוע, אף בעתות הצרה והשיעבוד. לאורך הגלות, נשאר בני ישראל "מאמינים בני מאמינים" (שבת צז, ע"א), והאמינו כי הגאולה ממצרים הינה קרובה לבוא, שנאמר (שמות ד', לא): "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים...".

כאשר ראו בני ישראל כיצד סופגים המצרים עונשים ומכות, גדלה אמונתם בבורא עולם, עד אשר הגיעו לדרגה כה גבוהה, שכאשר נצטוו להקריב את קרבן הפסח "שה תמים זכר בן שנה... מן הכבשים ומן העזים תקחו" (שמות י"ב, ה) - עשו הם זאת בלב שלם ובנפש חפצה ללא היסוסים, למרות הסיכון אשר היה נעוץ בכך, שכן, כידוע, מסמלות הכבשים את יראתם של המצרים.

אולם, נראה לומר כי הגיעו בני ישראל לשיא באמונתם בה' בשעת יציאתם ממצרים. זאת, כאשר יצאו בני ישראל מארץ מצרים ללא מזון מספק, כפי הנאמר (שמות י"ב, לט): "וגם צידה לא עשו להם". לכאורה, ניתן לומר כי צעד זה הינו פזיז, שגוי ומנותק מהמציאות, הלא אין אדם המסוגל להתקיים ללא אוכל ושתייה, ועל אחת כמה וכמה בחום המדבר. אולם, אף על פי כן נהגו כך בני ישראל, כיוון שנצטוו מאת ה' שלא להתמהמה.

על מעשה אמוני זה, זכה עם ישראל לתשבחות רבות אף בדברי הנביאים, כפי שאומר רש"י (שמות י"ב, לט):

"וגם לזה לא עשו להם" - לדרך. מניד שבחן של ישראל, שלא אמרו היאך נלא למדבר בלא לידה, אלא באמינו ובלכנו, הוא שמפורש בקבלה (ירמיהו ז', ז): "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי צמדצר צארץ לא זרועה", ומה שזכר מפורש אחריו (שם ג) - "קדש ישראל לה'".

המתבונן בתחילתה של פרשת "בשלח", תמה בוודאי ושואל: כיצד החליטו בני ישראל לוותר על המזון בצאתם ממצרים, בעוד שהם לקחו עמם נשק, כפי שנאמר (שמות י"ג, יח): "וחַמְשֵׁים עֶלּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְץ מִצְרַיִם". הרי בנשק אין הכרח כי יצטרכו להשתמש, בעוד המים והמזון הינם מרכיב בסיסי אשר אין אדם נורמלי יכול לחיות בלעדיהם לאורך זמן.

אלא, שמכאן נכנסים אנו לעוביה של סוגיית היחס בין ביטחון והסתמכות על ה' בלבד להשתדלותו של האדם למצוא פיתרונות על מנת לקיים עצמו בדרך הטבע. אין בני ישראל לוקחים עמם מזון, כיוון שזו הייתה ההוראה מאת ה'. על כן, בטחו בני ישראל בה' כי ישנו טעם בציווי זה. כאן קיוו בני ישראל כי בזכות אמונתם בה', יגמול הוא עמם חסד, כפי שאומר דוד המלך בספר תהילים (ל"ב, י'): "... והבוטח בה' - חסד יסובבנו", ומשום כך אין להם סיבה לחשוש.

אולם, על אי לקיחת הנשק לא נצטוו ישראל, ומשום כך החליטו בני ישראל לקחת את הנשק מתוך השתדלות ואמונה כי אף בעתות צרה ומלחמה לא יצטרכו להשתמש בנשק גשמי זה, כי אם בנשק רוחני, בבחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות י"ד, יד).

נראה, כי ניתן להסיק מכאן כלל יסודי בדרכי הביטחון בה', והוא: כי האדם העסוק בהשתדלות טבעית אינו פוגם כי הוא זה בהסתמכותו על ה'. חייב האדם לזכור ולבטוח בה' כי הוא המסרב, אולם יחד עם זאת - עליו לפעול פעולות טבעיות, כיוון שזהו רצונו של הבורא.

ב. השילוב בין הביטחון וההשתדלות

כעין הדברים האלו אשר זה עתה הבאנו, משתמע מדבריו של רבנו בחיי. רבנו בחיי, בספרו "חובות הלבבות", מגדיר את מושג הביטחון בה', ואלו דבריו (שער הביטחון א):

"אך מהות הביטחון - היא מנוחת נפש הבוטח, ושיהיה ליבו סמוך על מי שבטח עליו, שיעשה הטוב והנכון לו בעניין אשר יבטח עליו, כפי יכולתו ודעתו במה שמפיק טובתו, שיהיה לבו בטוח במי שיבטח בו, שיקיים מה שאמר ויעשה מה שערב, ויחשוב עליו הטוב במה שלא התנה לו ולא ערב עשוהו, שיעשה נדבה וחסד".

מתוך דבריו של בעל "חובות הלבבות", רואים אנו כי על האדם להשליך את כל יהבו על ה', מתוך הרגשה פנימית כי מצוי הוא ב'ידיים טובות', וכי ה' הוא זה אשר יספק לו את הדברים הנחוצים עבורו. יחד עם זאת, חייבה התורה את האדם להשתדל בצרכי גופו הטבעיים, כפי

שכתוב בספר דברים (ט"ו, יח): "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה". אולם, ישנו לכך תנאי, והוא: "ואספת דגנך ותירושך ויצהרדך" (שם י"א, יד). כלומר, צריך האדם לעשות מעשים ולהשתדל בעשיית הדברים הטבעיים, היינו: לחרוש בשעת חרישה ולקצור בשעת קצירה, כפי שדרש זאת רבי ישמעאל (ברכות לה, ע"ב): "ואספת דגנך" - הנהג בהן מנהג דרך ארץ". לולי השתדלות זו של האדם - לא יהיה לו כדי מחייתו ופרנסתו. אל לו לאדם לחשוב ולצפות כי ירד לחמו מן השמים, אלא עליו להשתדל בהשגת הלחם, ועם זאת לבטוח בה' כי יעזרנו, ויתן לו לחם ויברך את מעשה ידיו.

כדרך התנהגות זו, מצינו ביעקב אבינו. יעקב פחד מן המפגש עם אחיו עשו, ואף עשה השתדלות כחלוקת המחנה לשניים, נתינת דורון ותפילה. התנהגות זו של יעקב הייתה על אף כי הבטיחו ה' בצאתו מחרן "ושמרתך בכל אשר תלך" (בראשית כ"ח, טו). נקיטת אמצעים אנושיים אלו של יעקב אינם עומדים בסתירה בביטחוננו השלם בה', כיוון שבדברים בסיסיים אל לו לאדם לישיב בחיבוך ידיים.

ניתן להמשיל זאת לאדם הרוצה לזכות בפייס, אשר מוטל עליו לעשות מעט השתדלות, כלומר - ללכת ולמלא את כרטיס ההגרלה. במעשה זה, אין הוא פוגם בבטחונו בה' כי הוא אשר יביא לו את העושר, כי אם על ידי השתדלות זו - בוטח האדם כי יברך ה' את מעשה ידיו.

כדברים אשר הבאנו עתה ביאר אף הרמב"ן, כי השתדלותו של יעקב אבינו באה יחדיו עם ביטחונו בה', כיוון שאלו דברים הבאים יחדיו ואין ניתן להפרידם. אלו דבריו בפתיחת ביאורו לפרשת "וישלח":

"נכתבה הפרשה הזאת, להודיע כי הציל הקדוש ברוך הוא את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו, וישלח מלאך ויצילהו. וללמדנו עוד, שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכולתו. ויש בה עוד דמו לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו - יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק, שנזמין עצמנו לשלושת הדברים שהזמין הוא את עצמו, לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהינצל".

פעולה זו של השתדלות הבאה ביחד עם ביטחון, מוצאים אנו אף בסופה של פרשת "בשלח", בה מסופר כי עמלק בא להילחם עם ישראל ומצווה משה את יהושע עבדו לבחור אנשים ולצאת למלחמה. לכאורה, הייתה פעולה זו מיותרת, מכיוון שבין כה וכה לא הושג הניצחון על עמלק באופן מלחמתי, פיזי, כי אם באופן ניסי - על ידי הרמת ידיו של משה. אם כן, מה היה הטעם במאמץ טבעי זה לאסוף ולקבץ אנשים למלחמה, וכי לא היה מספיק ואף עדיף כי יפלו עמלק

מבלי שאף אדם בישראל ינקוף אצבע בנידון?
אולם אף ממקרה זה, בו מתכוננים בני ישראל למלחמה מול עמלק - רואים
אנו כי נדרשים ישראל לפעול ולעשות השתדלות, ורק אז מסייע ה' בידם בדרך
ניסית. מעניין לשים לב כי במלחמה מול עמלק נעשתה הפעולה הניסית על ידי
ביטחון בה'.

ניתן לסכם עד כה ולומר, כי הורו לנו חז"ל שאף שעל האדם להיות בוטח בה'
ולדעת כי הכל מאיתו יתברך ואין ביכולתנו לפעול בניגוד לרצונו, מכל מקום עלינו
לעשות פעולות המתבקשות בדרכי הטבע.
קן מביא דברים אלו בעל "חובות הלבבות", ואף מוסיף הוא דוגמא לכך
מחינו. אלו דבריו (שער הביטחון ד):

"ועם בירור אמונתנו, כי עניינו מסוד אל גזירת הבורא... הוא חייב
להתגלגל (לפעול) לסיבות תועלותיו ולבחור הטוב כנראה לו מן
העניין, והאלוקים יעשה מה שקדמה בו גזירתו... כי אדם אף על פי
שקינו מדוד ימיו קשורים בגזירת הבורא יתברך, יש על האדם
להתגלגל לסיבות החיים במאכל ובמשתה ובמעון כפי דרכו, ולא
יניח את זה על האלוקים, שיאמר: אם קדם בגזירת הבורא שאחיה -
ישאיר נפשי בגופי מבלי מוון כל ימי חיי ולא אטרח בבקשת טרף
ועמלו. וכן אין ראוי לאדם להיכנס בסכנה בביטחונו על גזירת
הבורא וישתה סמי המוות או שישכן בעצמו להילחם עם הארי
והחיות הרעות... וכבר הזהירנו הכתוב מזה, שאמר (דברים ו', טז):
"לא תנסו את ה' אלקיכם".

ג. היחס לביקור אצל רופאים

בפרשת "בשלח", אנו קוראים כי אם ילך עם ישראל בדרך התורה, יזכה לכך
ש"כל המחלה אשר שמתי במצרים - לא אשים עליך כי אני ה' רפאך" (שמות
ט"ו, כו). נראה, כי לאור עיסוקנו בשאלת חובת הביטחון בה' אל מול חובת
ההשתדלות, ראוי כי נברר, האם על אדם אשר פוקדתו מחלה להתפלל ולבטוח
בה' בלבד, או שמא עליו אף להשתדל וללכת אל הרופא על מנת לקבל תרופות.
אדם החש בקרבו חולי, יכול לטעון ולומר כי אם נעשה חולה, משמע כי כך הוא
רצונו יתברך ואם ילך עתה לרופא על מנת למצוא מזור לתחלואיו - פועל הוא
בניגוד לרצון ה'.

ננסה לבחון מה צריך להיות ייחסנו כלפי הליכה לרופאים, האם ללכת אל
הרופא מתוך הכרה שמוגדר מעשה זה כהשתדלות, או שמא מוטל על האדם
להתפלל ולבטוח בה' ולא לעשות מעשה כדוגמת זה?

מקורה של בעיה זו נמצא בגמרא במסכת ברכות (ס, ע"א), אשר חלוקים בה אביו ורב אחא:

"דאמר רב אחא: הנכנס להקז דם אומר - יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני, כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת, לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו. אמר אביו: לא לימא אינש הכי, דתני דבי רבי ישמעאל (שמות כ"א, יט): "ורפא ירפא" - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. כי קאי מאי אומר? אמר רב אחא: ברוך רופא חיים".

לפי שיטתו של אביו, אין להסתכל על הרפואה בהסתייגות, בעוד שלדעת רב אחא אין לו לאדם לגשת כלל לרופא, כי אם לבקש רחמים מאת ה' (על פי הסברו של רש"י שם).

במספר מקומות בש"ס, מבאר רש"י בדרך פירושו של אביו, כי מוטלת על האדם, בעת מחלתו, החובה לנסות ולטפל בעצמו על מנת שיבריא, ואל לו לאדם לומר כי אם חולה הוא - ודאי כי זהו רצונו של ה' ועל כן אין לו להתרפאות. זו לשונו של רש"י במסכת בבא קמא (פה, ע"א: ד"ה 'נתנה רשות לרופאים לרפאות'): "ולא למריין לחמנא מחי, וליכו מסי".

לשיטת התוספות והרשב"א במסכת בבא קמא (שם) יש לחלק בין שני סוגי מחלות. מחלה שהינה בידי אדם (כשפעת) - מותר לאדם ללכת אל הרופא ולקבל תרופה להתרפא ממנה. לעומת זאת, מחלה אשר הינה בידי שמיים - אין להתרפא ממנה. על פי דבריהם, נראה כי כל דבריו של רב אחא שאין לגשת לרופאים, הינם רק במחלה בידי שמיים.

למסקנה, ודאי מותר ללכת לרופא אף במחלה הנחשבת למחלה בידי שמיים, כיוון שנפסק להלכה כשיטת אביו. זאת, משום הלימוד מן התורה "ורפא ירפא". הט"ז ב"יורה דעה" (שלו, א), העיר כי מתוך לשונה של התורה ניתן ללמוד שאין חובה ללכת לרופא על מנת שירפאנו, אלא שזוהי רשות לאדם.

אולם יש לומר כי שיטתו של אביו, המתיר ללכת לרופא, אינה מורידה מחובת הביטחון בה' שהוא המרפא, אלא שישנו צורך לעשות השתדלות, כיוון שלא כולם זכאים להתרפא על ידי ניסים. היינו, אביו הבין כי החילוק בין מחלה בידי אדם לבין מחלה בידי שמיים - אינו שייך בכל אדם, משום שלרפואת שמיים לא כולם זוכים. על כן, לאותם אנשים הזכאים להתרפא רק על ידי אדם - מצווה היא ללכת לרופא. הרחבנו בשיטה זו שכן נפסקה היא להלכה, בניגוד לשיטת רב אחא הסובר שאין כלל מצווה ללכת לרופא.

בדבריו המפורסמים בעניין רפואה, כתב הרמב"ן, כי פיסגת שלמותו של האדם הינה כאשר אין הוא זקוק לאמצעים טבעיים, כהליכה אל הרופא, אלא שמסתפק הוא בביטחונו בה'. אם יקשה המקשה, שהלא ידוע הדבר כי אין

סומכין על הנס, ואין הליכתנו עתה אל הרופא כי אם מצב של דיעבד, שכן אם זוכים היינו - היה ה' מרפאנו ללא הליכה לרופא ולקיחת תרופות. כלומר, המצב האידיאלי הינו לתלות את כל בקשותינו ותחנונינו ברחמי שמיים. אלו דבריו של הרמב"ן (ויקרא כ"ו, יא):

"כי בהיות ישראל שלמים והם רבים - לא יתנהג עניינם בטבע כלל, לא בגופם, ולא בארצם, לא בכללם, ולא ביחיד מהם, כי יברך ה' לחמם ומימם, ויסיר מחלה מקרבם, עד שלא יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל, כמו שאמר (שמות ט"ו, כו): "כי אני ה' רופאך". וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקדם עוון שיחלו לא ידרשו ברופאים רק בנביאים... אבל הדורש ה' בנביא - לא ידרוש ברופאים. ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון ה', אחר שהבטיח "וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך" (שמות כ"ג, כה), והרופאים - אין מעשיהם רק על המאכל והמשקה להזהיר ממנו ולצוות עליו... והוא מאמרם (ברכות ס, ע"א) שאין דרכם של בני אדם ברפואות - אלא שנהגו. אילו לא היה דרכם ברפואות יחלה האדם כפי אשר יהיה עליו עונש חטאו ויתרפא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות וה' הניחם למיקרי הטבעים.

וזהו היא כוונתם באומרים: "ורפא ירפא" - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיוון שחלה החולה ובא להתרפאות, כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת ה' שחלקם בחיים - אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי ה' לבדו הוא רופא כל בשר, שכבר נהגו. ועל כן האנשים הניצים שהכו זה את זה "באבן או באגרוד" (שמות כ"א, יח) - יש על המכה תשלומי הרפואה, כי התורה לא תסמוך דיניה על הניסים, כאשר אמרה (דברים ט"ו, יא): "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", מדעתו שכן יהיה. אבל ברצות ה' דרכי איש אין לו עסק ברופאים".

כלומר, ידעה התורה כי ילכו אנשים לרופאים, כפי שנאמר: "כי לא יחדל אביון בקרב הארץ" ועל כן התיירה זאת התורה. אולם, אם נסכס את דברי הרמב"ן נראה כי אי הליכה לרופאים נמסרה רק ליחידי סגולה, ולא כל הרוצה יבוא ויאמר כי בזה הוא סומך ונשען על ה' לבדו.

על כן, ניתן לומר כי האדם הרוצה להתנתק מן השימוש בדרכי ההשתדלות הטבעיים ולהסתמך רק על ביטחונו בה', שירחמהו מן השמים, תהא זו יוהרה שאינה במקומה, חוץ ממה שחוטא הוא בהסתמכו על הנס.

מעניין כי בשו"ת "אבני נזר" (חושן משפט, קצג) האריך לבאר כי מותר לכל אדם לסמוך ולבטוח בה' ובכך לא ללכת לרופאים. על פי דבריו, הטענה כי רק יחידי סגולה הינם הרשאים להתנהג באופן זה - אינה מדוייקת, כיוון שיכול כל אדם להחליט באיזה עניין הוא צדיק. כפי שיכול האדם לומר כי צדיק הוא בענייני מאכלות אסורות, כך יכול הוא לומר כי בעניין הליכה לרופאים ובביטחונו בזה בה' - הרי צדיק הוא (משום שחושש הוא כי הרופאים אך יקלקלו את שלמותו).

המעין בשיטתו של הרמב"ן לעומק, ימצא כי לכאורה הדברים אשר הובאו בשמו על התורה סותרים הם את דבריו בספרו "תורת האדם" (שער המיחוש, ענין סכנה):

"בפרק החובל (ה, ע"ב) תנא דבי ר' ישמעאל "זורפא ירפא" - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות". פירוש: שמא יאמר הרופא מה לי בצער הזה, שמא אטעה ונמצאתי הורג נפשות בשוגג? לפיכך נתנה לו תורה רשות לרפאות... ומסתברא דהא דאמרין "נתנה תורה רשות לרופא לרפאות", לומר שאינו אסור משום חשש השגגה, אי נמי שלא יאמרו הקדוש ברוך הוא מוחץ והוא מרפא - שאין דרכן של בני אדם ברפאות אלא שנהגו, כענין שכתוב (דברי הימים ב', ט"ז, יב) "גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים". אבל האי רשות - רשות דמצווה הוא, דמצווה לרפאות ובכלל פיקוח נפש הוא, כדתנן "מאכילין אותו על פי בקיאי" (יומא פב, ע"א).

בדבריו אלו, משמע כי סובר הרמב"ן כי ישנה מצווה גמורה ללכת להתרפא אצל הרופאים. זאת, לכאורה, בניגוד לדבריו אשר הובאו בפירושו לתורה. ה"ברכי יוסף" לחיד"א מפרש כי זוהי מצווה המוטלת על הרופא, ולא שישנה על האדם חובה ללכת לרופא. היינו, אדם הרוצה לילך בדרך הטבע ולקבל תרופות, חלה על הרופא מצווה לעזור לו. מאידך, אם רוצה האדם לילך בדרכי שמיים - אין לו לרופא לסייע בידו וליתן לו תרופות. לאור דברים אלו, ירדה הקושיה בדברי הרמב"ן, כיוון שדברי הרמב"ן "דמצווה לרפאות ובכלל פיקוח נפש הוא" - מצווה היא על הרופא.

מתוך הדברים שהבאנו לעיל, נראה לומר כי על האדם ללכת לרופא ובכך לעשות את השתדלותו, אולם יחד עם זאת עליו לבטוח בה' אשר יעזור לרופא ליתן עצה נכונה.

ד. על עשיית ביטוח חיים

אחת השאלות המעסיקות את האדם כיום, בתחום זה של ביטחון מול השתדלות, הינה: האם מותר לו לאדם לבטח את עצמו בפוליסת ביטוח או שמא יש בכך איסור. אחת הטענות הנשמעות בנידון זה הינה כי אם רצונו של ה' שאדם פלוני לא ינזק - לא יקרה לו דבר. אולם, אם רוצה הקדוש ברוך הוא כי פלוני יפגע מבחינה ממונית - איך מעיז הוא האדם לנקוט בדרכים וצעדים כעשיית ביטוח, אשר לכאורה בזה מראה הוא כי יש ביכולתו לסכל את עצת ה' אשר רצתה כי יפגע ממונית.

על כן נשאלת השאלה, האם רשאי האדם להתחכם ולבטח את עצמו מפני גזירות עליון בביטוחי דירה, רכב, חיים ועוד.

כאשר נשאל על כך הרב משה פיינשטיין, היא השיב, כי לא רק שאין על האדם איסור בעשיית מעשה זה של ביטוח, אלא אף ישנה חובה על האדם לעשות פעולה זו. כך כותב הרב פיינשטיין ב"אגרות משה" (ב, אורח חיים, קיא):

"הנה לעניות דעתי, אין בזה שום חיסרון בביטחון בה' יתברך, דהוא ככל ענייני מסחר שהאדם לא רק שרשאי אלא גם מחוייב לעשות מסחר ועבודה לפרנסתו, ואסור לו לומר שאף אם לא יעשה כלום - יזמין לו ה' יתברך פרנסתו באיזה אופן, דמנא לו שיש לו זכות כזה, לבד האיסור לסמוך על הנס אף לאלו שראויין להיעשות להם נס... ואם כן - ודאי שאסור לסמוך שישלח לו ה' יתברך פרנסתו בלא שום עבודה ומסחר, אף שהוא צריך לידע שכל מה שמרוויח מעבודתו ומסחרו - הוא רק מה' יתברך כפי מה שנקצב לו מראש השנה, אבל מכל מקום כך נגזר מה' יתברך שרק על ידי איזה מעשה עבודה ומסחר ישלח לו ה' יתברך פרנסתו מצד שנאמר: 'בועת אפיך תאכל לחם' (בראשית ג', יט).

...ואם כן גם לכן, כיוון שה' יתברך נתן דעה בדורות האחרונים שיהיה עסק זה של 'אינשורענס' (ביטוח) בעולם, שהוא השארה לזיקנותו ולירושה בדרך טבעי - הוא דבר טוב וראוי גם לאנשים כשרים יראי ה' יתברך ובוטחים רק על ה' יתברך שהוא הנותן עצה למיקני נכסין. דגם מי שקונה 'אינשורענס' - הוא נמי עצת ה' יתברך למיקני 'אינשורענס' ובוטח על ה' יתברך שיוכל לשלם בהגיע הזמן בכל שנה, וזהו הביטחון שאנו מחוייבין. וכן הוא ב'אינשורענס' של שריפה וגניבה וה'אינשורענס' של הקארס (מכוניות), שכל אלו הוא דבר שאין בזה שום חיסרון לעניין הביטחון, וכמו שנהגו היתר כל העולם - אף יראי ה' יתברך ביותר".

דעתו של הרב פיינשטיין הינה כי על האדם לעשות השתדלות כמו בשאר דרכי החיים. אם לא יעשה האדם השתדלות זו - מראה הוא כי אין הוא יודע את השילוב הנצרך בין ביטחון בה' להשתדלות, כיוון שעל האדם להשתדל לפעול בדרכי הטבע.

על כן, תיתכן מציאות בה שני אנשים, מאמין ושאינו מאמין, יפעלו באותם אמצעים ויעשו את אותה ההשתדלות, כשני אנשים אשר יבטחו את דירותיהם. אמנם נראה כי מבחינה חיצונית שווים אורח חייהם ודרכיהם, אולם קיים הבדל מהותי בהתייחסותם לאמצעים בהם הם משתמשים.

המאמין בה' ובטוח בו בכל ליבו, יודע כי סיבת עשייתו את הביטוח הינה ההשתדלות המינימלית אשר יכול הוא לעשות, ועדיין תלוי הכל מאת ה' ואין מספיק כי עשה ביטוח אלא עליו אף להאמין בה', שיברך את מעשה ידיו. כלומר, לאחר שעושה האדם את ההשתדלות כנדרש - מלאכתו אינה תמה, אלא צריך הוא לבטוח בה' שיעשה הטוב, ואף אם ייראה לו כי אין התוצאות טובות עמו, עליו לדעת כי הכל מאיתו יתברך, וימשיך להתפלל ולבטוח בו. על דברים אלו נאמר "ברוך הגבר אשר יבטח בה'" (ירמיה י"ז, ז) וממילא אם יבטח בו בביטחון אמיתי וכן - יזכה ל"והיה ה' מבטחו" (שם).